

РОМАН-ГЕРМАН ҚҰҚЫҒЫ ШАРТТАРЫНДАҒЫ КАУЗА МЕН АҒЫЛШЫН ҚҰҚЫҒЫНЫҢ КОНТРАКТЫЛАРЫНДАҒЫ ИНТЕНЦИЯНЫ САЛЫСТЫРМАЛЫ ЗЕРТТЕУ

А.А. ӨСКЕНБАЕВ,
«Legal Consulting Community»
жеке меншік компаниясының
заңгері (Астана қ.,
Қазақстан Республикасы)
E-mail: uskenbayev.business@
gmail.com

Зерттеудің *өзектілігі* жаһандану жағдайында әртүрлі құқықтық жүйелердің өзара байланысының артуына байланысты. «Кауза» және «интенция» ұғымдарын салыстырмалы талдау англо-саксон және роман-герман құқықтық жүйелерінің жұмыс істеу механизмдерін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді, бұл әсіресе халықаралық коммерциялық құқықпен айналысатын заңгерлер үшін өте маңызды. Сонымен қатар, зерттеу салыстырмалы құқықтануды дамытуға және шарттық қатынастарды құқықтық реттеуді жетілдіруге ықпал етеді.

Зерттеу тақырыбы – англо-саксон және роман-германдық құқықтық жүйелердің шарттық құқығы контекстіндегі «интенция» және «кауза» ұғымдары. Талдау осы ұғымдарды, олардың тарихи дамуын, құқық қолдану практикасындағы рөлін және қазіргі мағынасын салыстыруға бағытталған.

Зерттеудің мақсаты – «интенция» және «кауза» ұғымдарының ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау, сондай-ақ олардың әртүрлі құқықтық жүйелердегі шарттардың заңды күшін негіздеудегі рөлін анықтау.

Зерттеуде келесі *әдістер* қолданылады:

- 1) салыстырмалы-құқықтық талдау: англо-саксондық және роман-германдық құқықтық жүйелердің құқықтық институттарын салыстыру;
- 2) тарихи-құқықтық талдау: Тарихи перспективада «интенция» және «кауза» ұғымдарының эволюциясын зерттеу;
- 3) доктриналық талдау: қарастырылып отырған мәселе бойынша ғылыми еңбектер мен сот практикасын зерттеу.

Зерттеудің жаңалығы олардың тарихи дамуы мен қазіргі заманғы маңыздылығын ескере отырып, «интенция» және «кауза» ұғымдарын жан-жақты салыстырмалы талдаудан тұрады. Автор осы ұғымдардың өзіндік классификациясын ұсынады және олардың құқық қолдану практикасындағы өзара әрекеттесуінің жаңа аспектілерін ашады.

Түйінді сөздер: шарт, мәміле, интенция, кауза, келісім-шарт, ағылшын құқығы, Рим құқығы, құқықтық мақсат, құқықты телеологиялық түсіндіру.

Кіріспе

Бүгінгі таңда әлемдегі юрисдикциялардың көпшілігі екі құқықтық жүйенің біріне жатады – бұл роман-герман (континентальды) және ағылшын (прецедент). Өздеріңіз білетіндей, ағылшын құқық жүйесі кейінірек пайда болды және ішінара Роман-герман есебінен құрылды. Алайда, бұған қарамастан, олардың арасында бірқатар маңызды айырмашылықтар бар: сот төрелігін жүзеге асырудағы құқықтық нұсқаулықтан бастап (біреуінде бұл қалыптасқан сот практикасы мен заңдар, ал екіншісінде бұл тек Заңдар), құқықтық қатынастардағы адамның еркі мен импульстарының рөлін түсіндіру және түсіну тәсілдеріне дейін. Соңғысы екі жүйе үшін де жоғары маңызға ие, мұнда мәміле-

лердегі ниеттер, себептер мен мақсаттар біліктілік, нормалардың мазмұны, тараптардың мәртебесі және туындайтын құқықтық салдарлар туралы пайымдаулар кезінде маңызды факторлар болып табылады. Бірақ екі жүйенің де бір қарағанда ұқсас ұғымдарға әртүрлі көзқарасы бар екенін түсіну маңызды, олар кейде тіпті бір-бірінің аналогтары немесе синонимдері деп айту – қате. Бұл мақалада роман-германдық құқықтық жүйе шарттары мен ағылшын контрактілер арасындағы айырмашылық ашылады, сонымен қатар, негізінен, себеп пен ниеттің ұқсастықтары мен айырмашылықтары туралы мәселе қозғалады.

Негізгі бөлігі

Юрисдикциялардың роман-германдық құқықтық тобындағы «шарт» – бұл тараптардың заңдарда/кодекстерде өзінің нормативтік көмегі бар келісімі, ол сонымен бірге формада қатаң реттеледі. Ағылшын құқығындағы «контрактілер» уәде беруді немесе уәделер жиынтығын білдіреді құқық заңды санкциялармен қамтамасыз етеді [1, Б. 149] заң шығарушы ұсынған кез-келген форма мен мазмұн талаптарына қарамастан, бұл келісімшарт континенттік келісімшарттық заңға қарағанда субъектілер арасындағы қатынастардың анағұрлым үлкен шеңберін қарастыруға мүмкіндік береді, мұнда барлығы айтарлықтай қатал. Мысалы, ағылшын құқығында затты тапқаны үшін сыйақы туралы көпшілікке уәде беру контракт бола отырып, жарнамадан табылған затты тауып, иесіне берген адамға сыйақы беру міндетін тудырады. Континенттік құқықта мұндай шарт болып табылмаса да, титулдық меншік иесі үшін міндеттемелерді сыйақылаудың жария уәдесі туғызбайды (табылған заттар туралы ережелер заңнамалық деңгейде бөлек реттелген болса да). Бұл «контракт» және «келісімшарт» сөздері бірдей емес, ал екіншісі екіншісінің аудармасы емес деп айтуға көмектеседі.

Интенция туралы

«Интенция» – бұл тараптардың құқықтық қатынастар құру ниеті [1, б. 217]. Бұл тұжырымдаманы *pateman V. Outhwaite* прецедентінің келесі үзіндісі жақсы ашады: келісімдегі Тарап, егер оның ойларының бағыты Келісімнің басқа қатысушысына белгілі болса, заңды санкциялармен қамтамасыз етілген міндеттемелерге ие болмайды» [2. 132-бет]. Осыдан ниет шығады:

- 1) келісімшарттың маңызды шарты (элементі) ретінде әрекет етеді;
- 2) келісімшарттың барлық тараптарында болуы керек;
- 3) тараптардың алға қойған мақсаттарын көрсетеді.

Осылайша, интенция қандай да бір түрде ниеттің аналогы болып табылады.

Қысқаша тарихи сипаттама және қазіргі заманғы интенция

Интенцияның тарихи дамуы – бұл тараптардың заңды түрде міндетті қатынастар құру ниетімен байланысты Тұжырымдаманың қалыптасуы мен эволюциясының тарихы. Бұл ұғым англо-саксондық құқықтық жүйеде, әсіресе контракттық құқық контекстінде маңызды болды.

Интенция, заңды категория ретінде, оның негізін қалыптастыру кезінде ерте жалпы ағылшын құқығынан бастау алады. Римдік дәстүрге негізделген континенттік құқықтан айырмашылығы, ағылшын жүйесі әдет-ғұрыптар, сот прецеденттері және корольдік жарлықтар негізінде дамыды, дегенмен кейбір үлкен іргелес жүйенің ықпалында болды. Ортағасырлық Англияда құқықтық қатынастардың көп бөлігі лордтар мен вассалдар арасындағы феодалдық әдет-ғұрыптар мен келісімдермен реттелді. Бұл тұрғыда интенция маңызды рөл атқарды, өйткені тараптар арасындағы келісімдер роман-герман жүйесіндегідей ресми талаптарға емес, олардың ниеттері мен ерік-жігеріне негізделген [3. 10-20 Б.]. XIII-XIV ғасырларда сауда-экономикалық қатынастардың дамуымен Англияда контракттық құқықтың неғұрлым ресми жүйесі қалыптаса бастады. Осы кезеңде интенция шарттардың заңды күшін анықтауда маңызды элементке айналады. Соттар тараптардың заңды міндеттемелер жасағысы келетіндігін анықтау үшін келісімдер жасасу ниетіне көбірек көңіл бөле бастады [4. с. 50-52].

XVII ғасырға қарай ағылшын құқықтық жүйесі дамудың айтарлықтай деңгейіне жетті және интенция контракттық құқықтың орталық элементтерінің біріне айналды. Бұл жүйеде интенция ерекше маңызға ие болады, өйткені ол соттарға тараптардың ниеттерін түсіндіруге және олардың келісімдері заңды түрде міндетті болып саналатындығын анықтауға мүмкіндік береді. Осы уақыт аралығында соттар келісімшарттардың дұрыстығын анықтау үшін ниетті белсенді қолдана бастады. Мысалы, егер тараптардың бірі екінші тараппен заңды байланыста болғысы келмесе, сот шартты

жарамсыз деп тануы мүмкін. Бұл ағылшын құқығындағы интенция доктринасын одан әрі дамытуға негіз болды [5, с. 180 – 200].

Қазірдің өзінде XIX-XX ғасырларда интенция ағылшын құқығында шартты заңды түрде міндетті деп танудың негізгі элементтерінің бірі ретінде бекітілді.

Бүгінгі таңда ағылшын құқығы сот практикасында басты рөл атқарады. Соттар тараптардың заңды түрде міндетті қарым-қатынас орнатуға интенцияны бар-жоғын анықтау үшін ниетті қолдануды жалғастыруда. Бұл, әсіресе, шарттың нысаны анық емес (жазбаша емес) және сот шешімі тараптардың конклюденттік әрекеттерінен немесе контекстінен (заңды фактілерден) анықталған ниеттеріне негізделген істерде өте маңызды. Интенцияны бағалауды соттар объективті критерийлер негізінде жүргізеді. Мысалы, *Pateman v. Outhwaite* (1991) прецедентінде сот шартпен байланысты болу ниеті жоқ тарап, егер екінші тарап бұл ниет туралы білсе, ондай болып саналмайды деп шешті. Бұл тәсіл интенцияның екі тарап үшін де өзара және түсінікті болуы керек екенін көрсетеді. Қазір интенция тек ағылшын құқығында ғана емес, сонымен қатар халықаралық коммерциялық келісімшарттарда, әсіресе англо-саксондық юрисдикцияларда өз мәнін сақтайды [6, с. 120-124]. Жаһанданудың дамуымен және халықаралық мәмілелер санының артуымен ниет әртүрлі құқықтық жүйелерден тараптар арасында келісімшарттар жасасу және орындау кезінде маңызды факторға айналады. Бірақ бұл халықаралық мәміленің қандай құқыққа (заңнамаға) бағынатындығына байланысты. Мысалы, АҚШ компаниясы мен Франциядағы компания арасында контракт жасасу кезінде тараптардың интенциясы осы келісімшарттың қалай түсіндірілетінін және қолданылатынын анықтауда шешуші рөл атқарады. Ал шарт (континенттік құқық жөніндегі келісім) жасалған жағдайда негізі ретінде кауза қарастырылып, қолданылатын болады. Ол маңызды элемент болып қала берсе де, оның рөлі мен маңыздылығы кейде сынға ұшырайды, әсіресе шарттарды рәсімдеудің артуы жағдайында. Алайда, көп жағдайда интенция келісімдерді түсіндірудің және тараптардың мүдделерін қорғаудың икемді құралы ретінде қолданыла береді.

Кауза туралы

«Кауза» тараптардың ең жақын құқықтық мақсатқа бағытталған ерік-жігерін білдіреді (*causa proxima*) [7, 6.60], оны тараптар келісімшарт жасасу кезінде ойлаған. Кейіннен кауза тараптардың шарт бойынша міндеттемелерінің туындауына негіз болады. Сонымен қатар, роман-германдық құқық жүйесінің жоғарыда аталған ерекшеліктерін ескере отырып, кауза міндетті түрде заңнамалық (нормативтік) талаптарға сәйкес келуі және мәміле нысанасына сүйене отырып туындауы керек екенін атап өткен жөн. Дәл осы себепті себептерге қол жеткізбеу шартты жарамсыз деп тану және қалпына келтіруді қолдану туралы талап қоюға негіз бола алады.

Каузаның қысқаша тарихи сипаттамасы және қазіргі заманы.

Каузаның заң ғылымындағы тарихи эволюциялық дамуы Рим құқығындағы шығу тегінен континенттік құқықтық жүйелерде қазіргі қолданысқа дейін ұзақ жолдан өткен тұжырымдаманы білдіреді.

Кауза Рим құқығының ежелгі дәуірінде пайда болды, онда ол бастапқыда әртүрлі әрекеттер мен келісімдердің құқықтық Күшін негіздеумен байланысты болды. Тіпті сол кезеңде кауза іс-әрекет жасалған немесе келісім жасалған заңды мақсатты немесе негізді белгіледі. Бұл ұғым заңды салдарларды тудырмайтын әрекеттерден заңды маңызды әрекеттерді ажыратуға көмектесті.

Рим заңгерлері оны жарамды деп тану үшін кез келген әрекет немесе келісім ақылға қонымды және заңды негіздемеге (*causa*) ие болуы керек деп есептеді. Мысалы, шарттар контекстінде (келісімшарт), кауза келісім жасасу мақсатын (себептерін) анықтауға қызмет етті. Егер Шарттың заңға сәйкес мақсаты болмаса, ол жарамсыз деп танылды.

Рим құқығында каузалардың әртүрлі түрлері, соның ішінде *causa lucrativa* (пайда табу мақсаты) және *causa enterosa* (бір нәрсеге айырбастау үшін міндеттемені орындау мақсаты) бөлінді. Бұл категориялар шарттық қатынастардың түрлерін жіктеуге және ажыратуға көмектесті.

Рим империясы құлағаннан кейін және орта ғасырлардың басында Рим құқығы жартылай ұмытылды, бірақ XI-XII ғасырларда ол Батыс Еуропа университеттерінде қайта зерттеле бастады. Глоссаторлар, сол кездегі заң ғалымдары Рим құқығына түсініктеме беріп, жүйелей бастады, бұл кауза туралы түсініктің дамуына және тереңдеуіне әкелді. Сол кезде глоссаторлар каузаның шарт жаса-

судың қажетті элементі ретіндегі маңыздылығын атап өтті. Заңды мақсаты немесе негізі болмаса, шарт жарамсыз деп саналды. Бұл қаузаға негізделген заңды күшіне енетін акт ретінде шарт туралы идеяны қалыптастыруға ықпал етті. Осы кезеңде табиғи міндеттемелер деп аталатын контексте қауза туралы түсінік дамыды, олар заңды түрде мәжбүрленбесе де, өз еркімен орындалуы мүмкін және моральдық тұрғыдан міндетті деп саналды.

Қайта өрлеу дәуірінен кейінгі кезеңде, Еуропа қазіргі ұлттық мемлекеттерді құра бастаған кезде, Рим құқығы, оның ішінде қауза тұжырымдамасы көптеген құқықтық жүйелерді, әсіресе континентальды Еуропаны дамытуға негіз болды.

Француз құқығы

Францияда қауза тұжырымдамасы 1804 жылы Азаматтық кодекске (Наполеон кодексі) енгізілді, онда ол ұлттық шарттық құқықтың маңызды рөлін атқара бастады. Францияның қолданыстағы заңына сәйкес, әрбір келісімшарттың жарамды деп саналуы үшін заңды себеп болуы керек. Бұл құқықтық қатынастардың осы түріндегі қоғамдық тәртіп пен моральды қорғау тәсілі ретінде қабылданды.

Неміс құқығы

Германияда Рим құқығының әсері әрқашан маңызды болды. Алайда, 1900 жылы қабылданған Германияның Азаматтық кодексінде (BGB) қауза Француз құқығындағыдай айқын ерекшеленбеді. Оның орнына, тараптардың мәмілелерге қатысты ерік-жігеріне (шарттың еркі мен еркіндігінің автономиясы) және міндеттемелердің заңды күшіне баса назар аударылды.

Роман-германдық құқықтық дәстүрге негізделген қазіргі құқықтық жүйелерде қауза шешуші рөл атқарады, дегенмен оның мағынасы мен түсінігі әр мемлекетте әр түрлі болуы мүмкін. Сонымен, Францияда қауза шарттардың заңдылығы мен дұрыстығын тексеру үшін қолданылатын шарттық құқықтың орталық тұжырымдамасының мәртебесін сақтайды, бұл оларды заңсыз немесе азғындық мақсатқа байланысты елеусіз деп тануға мүмкіндік береді. Испанияда және римдік құқықтық дәстүрлерді ұстанған басқа елдерде қауза да өзінің маңыздылығын сақтайды. Бұл елдің Азаматтық кодексі әрбір шарттың заңды және шартты жарамды деп тану үшін жеткілікті болуы керек себептерге ие болуын талап етеді.

Сонымен қатар, соңғы онжылдықтарда қауза ұғымы сынға ұшырады. Әсіресе, оны күрделі шарттық қатынастарда анықтаудың (тұжырымдаудың) күрделілігіне байланысты. Кейбір заманауи құқықтық жүйелер, мысалы, Германия мен Нидерландыда, оның рөлін азайтты немесе жоғарыда айтылғандай, оны келісім-шарт еркіндігі принципі мен адалдық талаптары сияқты басқа категориялармен алмастырды.

Сондай-ақ, қауза заң нормаларын түсіндірудің телеологиялық әдісімен тығыз байланысты екенін атап өткен жөн Ф.К. Савиньи [3, б. 213], Бұл нормаларды басылым субъектілері (шарттағы Тараптар немесе заң шығарушы) қудалайтын құқықтық мақсаттарына сүйене отырып түсіндіруді қарастырады. Нормаларды олардың бастапқы мақсатына (мақсатына) сәйкес түсіндіру және қолдану себептермен де, телеологиялық түсіндіру әдісімен де ортақ міндет болып табылады. Алайда, бұл екі ұғымның айтарлықтай айырмашылықтары бар және олар мыналардан тұрады: (1) қолдану салалары – тек мәмілелердегі себептер, ал құқық нормасын қамтитын барлық актілерге қатысты телеологиялық түсіндіру (соның ішінде нормативтік); (2) және әдістеме – себептер көбінесе заңдылықты қамтамасыз етуге бағытталған, ал телеологиялық бейімделу және кеңейту үшін түсіндіру және нормаларды түсіндіру. Бірақ сонымен бірге телеологиялық түсіндіру қаузаны анықтауға көмектеседі. Басқаша айтқанда, бұл әдіс себеп іздеуге және тұжырымдауға әкеледі.

Қорытынды

Зерттеу сәйкесінше англо-саксондық және роман-германдық құқықтық жүйелердегі интенция және қауза сияқты ұғымдарды түсіну мен қолданудағы айтарлықтай айырмашылықтар мен ұқсастықтарды анықтады.

Салыстырмалы талдау көрсеткендей, терминология мен тарихи дамудағы айырмашылықтарға қарамастан, екі ұғым да құқықтық жүйелердің шарттық қатынастарда әділеттілік пен болжам-

дылықты қамтамасыз етуге деген ұмтылысын көрсетеді. Интенция пен кауза ұқсас функцияны орындайды – келісімдердің заңды күшін негіздейді. Алайда оларды қолданудың әртүрлі құқықтық жүйелермен және олардың тарихи дамуымен байланысты өзіндік ерекшеліктері бар.

Осылайша, кантрактілердегі интенцияның тараптардың субъективті ниетіне бағытталғаны белгілі болды, бұл оны шарттың объективті түрде көрсетілген нысанасы негізінде белгіленетін каузаның неғұрлым ресми тәсілінен ерекшелендіреді. Бұдан басқа, төмендегі кестеде көрсетілген бірқатар айырмашылықтар бар:

	Негізі	Рөлі	Тәжірибеде қолдану	Іске асырудың салдары
Кауза	Шарт жасасудың объективті заңды себебіне назар аударады.	Шарттың заңдылығы мен дұрыстығын қамтамасыз ету үшін маңызды.	Дауларды шешуде жиі айтылмайды, тек кейбір жағдайларда.	Шарт жасасудың бастапқыда жоспарланған себептерін орындау
Интенция	Тараптардың бір-бірінен құқықтық міндеттемелер жасау субъективті ниетіне негізделеді.	Келісімнің заңды міндеттілігін анықтау және келісімшарттың түсініксіз немесе түсініксіз ережелерін түсіндіру өте маңызды.	Прецеденттерде де, оларға қарамастан да жиі айтылады.	Белгіленген құқықтық қатынастарды құру (ықтимал өзгерістермен немесе Тараптардың міндеттемелеріне қол жеткізбеумен)

Қазіргі тенденциялар интенцияның да, каузаның да маңыздылығы қазіргі құқықта сақталуын көрсетеді. Алайда олардың рөлі нақты құқықтық жүйеге және экономикалық және әлеуметтік қатынастардың дамуына байланысты өзгеруі мүмкін. Жаһандану және құқықтық жүйелердің интеграциясы жағдайында болашақта халықаралық коммерциялық қатынастарды тиімді құқықтық реттеуді қамтамасыз ету үшін осы ұғымдарды тереңірек зерттеу және салыстырмалы талдау қажеттілігі туындайды.

А.А. Ускенбаев, юрист частной компании «Legal Consulting Community» (г. Астана, Республика Казахстан): Соотношение каузы в договорах романо-германского права и интенции в контрактах английского права.

Актуальность исследования обусловлена возрастающей взаимосвязанностью различных правовых систем в условиях глобализации. Сравнительный анализ понятий «интенция» и «кауза» позволяет глубже понять механизмы функционирования англосаксонской и романо-германской правовых систем, что особенно важно для юристов, занимающихся международным коммерческим правом. Кроме того, исследование способствует развитию сравнительного правоведения и совершенствованию правового регулирования договорных отношений.

Предметом исследования являются понятия «интенция» и «кауза» в контексте договорного права англосаксонской и романо-германской правовых систем. Анализ сосредоточен на сравнении этих понятий, их историческом развитии, роли в правоприменительной практике и современном значении.

Цель исследования заключается в выявлении сходств и различий между понятиями «интенция» и «кауза», а также в определении их роли в обосновании юридической силы договоров в различных правовых системах.

В исследовании использованы следующие методы:

- 1) сравнительно-правовой анализ: сопоставление правовых институтов англосаксонской и романо-германской правовых систем;
- 2) историко-правовой анализ: изучение эволюции понятий «интенция» и «кауза» в исторической перспективе;
- 3) доктринальный анализ: исследование научных трудов и судебной практики по рассматриваемой проблематике.

Новизна исследования заключается в комплексном сравнительном анализе понятий «интенция» и «кауза» с учетом их исторического развития и современного значения. Автор предлагает оригинальную классификацию этих понятий и выявляет новые аспекты их взаимодействия в правоприменительной практике.

Ключевые слова: договор, сделка, интенция, кауза, контракт, английское право, римское право, правовая цель, телеологическое толкование права.

A.A. Uskenbayev, lawyer of the «Legal Consulting Community» private company (Astana, Republic of Kazakhstan): Correlation of causa in agreements of Romano-Germanic law and intention in English law contracts.

The relevance of the research is conditioned by the increasing interconnectedness of different legal systems in the context of globalisation. The comparative analysis of the concepts of «intention» and «causa» allows for a deeper understanding of the mechanisms of functioning of the Anglo-Saxon and Romano-German legal systems, which is especially important for lawyers dealing with international commercial law. In addition, the study contributes to the development of comparative jurisprudence and improvement of legal regulation of contractual relations.

The subject of the study is the concepts of «intention» and «causa» in the context of contract law of the Anglo-Saxon and Romano-German legal systems. The analysis focuses on the comparison of these concepts, their historical development, their role in law enforcement practice and their modern meaning.

The aim of the study is to identify similarities and differences between the concepts of «intention» and «causa», as well as to determine their role in substantiating the legal validity of contracts in different legal systems.

The following *methods* were used in the study:

- 1) comparative-legal analysis: comparison of legal institutions of the Anglo-Saxon and Romano-German legal systems;
- 2) historical-legal analysis: study of the evolution of the concepts of «intention» and «causa» in the historical perspective;
- 3) doctrinal analysis: the study of scientific works and judicial practice on the issues under consideration.

The novelty of the study lies in a comprehensive comparative analysis of the concepts of «intention» and «causa» taking into account their historical development and modern meaning. The author offers an original classification of these concepts and reveals new aspects of their interaction in law enforcement practice.

Keywords: contract, transaction, intention, causa, contract, English law, Roman law, legal purpose, teleological interpretation of law.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Дубинчин А.А. *Английское контрактное право: практическое пособие для российского юриста: заключение договора.* МОСКВА, 2010
2. Pateman v. Outhwaite [1991] 2 Lloyd's Rep. 132: Table of Cases, Arbitration of International Business Disputes: Studies in Law and Practice, 2nd Edition (2012; online edn, Oxford Academic), <https://doi.org/10.1093/law/9780199657131.002.0012> (accessed 12 Aug. 2024).
3. Pollock F. Principles of contract at law and in equity: a treatise on the general principles concerning the validity of agreements in the law of England and America. – Baker, Voorhis, 1906.
4. Atiyah P. S. The rise and fall of freedom of contract. – Oxford University Press, 1985.

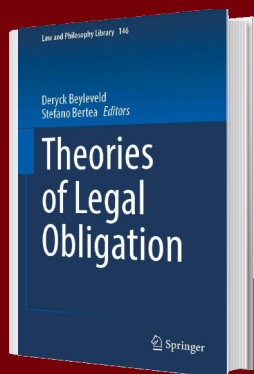
5. Treitel G. H. Treitel on the Law of Contract. – Sweet And Maxwell, 2007.
6. Baker J. H. An introduction to English legal history. – Oxford University Press, 2019.
7. Ровнягина М. Н. Категория каузы договора в рамках представлений романо-германской юриспруденции. *Правовая культура, как основа правового государства и гражданского общества: проблемы теории и практики*. Ставрополь, 2017. С. 59-68.

References:

1. Dybinchin A.A. (2010) *Angliyskoe kontraktное право: prakticheskoe posobie dlya rossiiskogo yurista* [English Contract Law: Practical Guide for the Russian Lawyer], Moscow.
2. Pateman v. Outhwaite [1991] 2 Lloyd's Rep. 132: Table of Cases, Arbitration of International Business Disputes: Studies in Law and Practice, 2nd Edition (2012; online edn, Oxford Academic), <https://doi.org/10.1093/law/9780199657131.002.0012> (accessed 12 Aug. 2024).
3. Pollock F. (1906) Principles of contract at law and in equity: a treatise on the general principles concerning the validity of agreements in the law of England and America. – Baker, Voorhis.
4. Atiyah P. S. (1985) The rise and fall of freedom of contract. Oxford University Press.
5. Treitel G. H. (2007) Treitel on the Law of Contract. Sweet And Maxwell.
6. Baker J. H. (2019) An introduction to English legal history. Oxford University Press.
7. Rovnyagina M.N. (2017) *Kategoriya kauzi v ramkakh predstavleniy romano-germanskoj yurisprudencii* [Causa Category in the Roman and German Jurisprudence Thought]. Legal Culture as a Ground of the Rule of Law and Civil Society: Problems of Theory and Practice. Stavropol, pp. 59-68.

Для цитирования и библиографии: Ускенбаев А.А. Роман-герман құқығы шарттарындағы кауза мен Ағылшын құқығының контракттарындағы интенцияны салыстырмалы зерттеу // Право и государство. № 3(104), 2024. – С. 31-37. DOI: 10.51634/2307-5201_2024_3_31

Материал поступил в редакцию 03.08.2024.

НОВЫЕ КНИГИ

Theories of Legal Obligation. Editors Deryck Beyleveld, Stefano Bertea. Springer, 2024. – 168 pp.

DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-54067-7>

This volume collects six original essays by internationally respected researchers who have devoted themselves to the study of legal obligation. It brings together works that innovatively address key dimensions of the current debates concerning legal obligation from different and, in some cases, even opposing theoretical perspectives. As a result, the collection offers a comprehensive discussion of legal obligation that promises to significantly advance our understanding of the obligatory dimension of law. What specifically connects the contributions gathered here is one common thread: coming to terms with a notion – legal obligation – that is of both practical and theoretical importance. On the one hand, it is widely regarded as a fundamental legal concept by legal practitioners and laypeople alike, as not only judges, prosecutors, lawyers, and juries but also ordinary citizens make extensive use of obligation-related terms and discourses. On the other hand, the notion of legal obligation is of paramount significance for the theory of law. Indeed, even legal theorists who, quite understandably, refuse to reduce the law to a mere obligation-imposing device and opt instead for a view in which the normative dimension of the law also encompasses powers, rights, permissions, privileges and immunities, duly acknowledge the centrality of legal obligation for the understanding and conceptualisation of law. Hence the importance of the treatments presented in this volume.